

Engelen en Gegaligden vervulde, doch dan in haar algemeenheid, en daarentegen biedt Openb. XV, en wat hierop volgt, ons de tijdsrekenkundige toestandkomende, het feitelijk gebeuren, van wat uit de gedachtenwereld van Christus naar de realiteit drong.

Dr. A. K.

„Nacht van den mond van 't zaad uws zaads.“

Mij aangaande, dit is mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest, die ik in u is, en mijnne woorden, die ik in uwen mond gelegd heb, die zullen van uwen mond niet wijken, noch van den mond van het zaad uws zaads, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid toe. Jesaja LIX: 21.

He bezit van een louter persoonlijk bestaan doet wij gedurig in onze verbeelding voor ons op, maar de Heilige Schrift leert 't ons anders.

Reeds in de wet van Sinaï treedt dit op 't duidelijkst in 't licht.

Daar toch wordt ons aangeregt, dat de misdaad der afgoderij een gruwel is, dien God de Heere, als een misdad der vaders, bezoekt aan hun kinderen, en zulks wel tot in het derde en vierde geslacht.

In gelijk verband, zij 't ook in omgekeerde trekking, wijst Asaf er in Psalm 78 op, hoe noodzakelijk, en wat gestrenge eisch het is, dat de kinderen uit het vroom geslacht zich door den vroomen zin hunner vaders beïnvloeden laten. »De God Israels, zoo lezen we daar, heeft de wet gesteld in Israël, die Hij onze vaders geboden heeft, dat zij ze hun kind en zonden bekend maken, opdat ze hun hoop op God zouden stellen.« En evenzoo heet 't ook in Jesaja 59: »Mij aangaande, dit is mijn verbond met hen, zegt de Heere, mijnne woorden, die ik in uwen mond gelegd heb, zullen van uwen mond niet wijken, noch van den mond uws zaads, noch van den mond van het zaad uws zaads, van nu aan tot in eeuwigheid.«

Naar luid der Schrift is het derhalve niet anders, dat elk kind des menschen voor zijn eigen positie en voor zijn eigen toekomst geheel op zich zelf staat. Veeleer bestaat er een sterk verband, dat in de geslachten van vader op kind overgaat, en zulks wel in tweelei zin, of alzo dat de genade Gods zich van den vader op de kinderen overplant, oftewel in zulk een zin, dat het noodelijk Gods dat de vader verdient, van den vader op de kinderen overgaat en de jongere generatie in het lot van hun vader deelen doet.

Er ligt hierin voor ons iets heel licht. En dit is het, dat de overgang van 't vaderschap op 't goed van den vader op de kinderen, in den regel slechts een drie of vier geslachten duurt en aanhoudt, en dan weer wegvallt. Niet dan bij hooge uitroffing is het een overgang van vader op kind en kindskind, die rusteloos doorgaat, en reikt tot in de eeuwigheid eeuwigheid. Van dit laatste is met name in Jesaja 59 sprake, waar het heet, dat »de belofte Gods noch van de vaders, noch van hun kinderen, noch van hun kindskinderen wijken zullen, en dat zulks door zal gaan van nu af tot in alle eeuwigheid.«

Dit scheen aan geheel den kring die door Augustinus beheerscht is, dan ook zoo vreemd en raadselachtig, dat men den zin en de betekenis dezer woorden, heel anders dan de woorden angaven, heeft uitgelegd. Er zou hier toch, zoo oordeelde men ook in onze kringen, en zoo oordeelt men veelszins nog, geen oogenblik sprake kunnen zijn van een zaligheid die van geslacht op geslacht zou overgaan, zoodat de vader, diens zoon, diens kleinzoon en achterkleinzoon in het heil des Heeren zouden deelen, maar dit rijke getuigenis zou veeleer, geheel afgezien van de opeenvolging der geslachten, moeten doelen op de vele geslachten die in de Christelijke Kerk elander zouden opvolgen. Van private geslachten zou gansche kerk sprake zijn. Noch op de vaders noch op hun zonen en kleinzonen zou bedoeld zijn, maar eeniglijk zou gewezen worden op de geloovigen, die in den loop der eeuwen 't sierraad van Christus Kerk zouden zijn, en in die Kerk als getrouwe getuigen van hun Heiland ere zouden inleggen door hun vroom leven en door hun edele geloofstrouw.

Toen de Reformatie intrad, was zóó en niet anders het algemeen gevoelen van geheel de Kerk, en wat toen als algemeen gevoelen gold, is in de geloofsopvatting blijven hangen. Ook onze Statenverrechers verstonden het zóó en niet anders. Gevolg daarvan was, dat deze heilijke uitspraak bij Jesaja schier alle beduidenis verloor, zoo zelfs dat er ten slotte niet anders in gelezen werd, dan dat er tot aan het einde der dagen altoos zeker aantal oprecht geloovigen in Christus Kerk zouden blijven, en dat aan dezen de belofte des Heeren zou vervuld worden.

Thans zijn we hierover allengs heen geraakt. Men is steeds meer tot het inzicht gekomen, dat het bij zulk een opvatting geen zin zou hebben, van een vader, zijn zoon, diens zoon, en diens kleinzoon te gewagen, indien niet daaraan een geslachtsverband tusschen den één en den ander te denken viel.

Ware niet anders bedoeld, dan dat er te allen tijde een kleine schare van geloovigen in Christus Kerk zou overblijven, zoo zou alle reden ondenkbaar zijn, waarom we in den loop der eeuwen deze geloovigen als familieleden zien optreden, en zulks wel zóó intiem, dat ze als vader, zoon, kleinzoon en achterkleinzoon zouden worden aangeduid.

Al zulks zou een wonderspel zonder intieme betekenis zijn, en 't ware van verre niet te gissen, uit wat hoofde en om wat reden, deze geloovigen, die niets als familie met elkaar uitstaande zouden hebben gehad, toch in zoon en teederen zin, als uit eenzelfde geslacht opgesproten hier zouden voorkomen.

Heel iets anders daarentegen brengt ons deze

uitspraak, zoo men het neemt gelijk 't er zoo duidelijk staat; en alzo zich verkijkt in de uitspraak, dat er vrome geslachten zullen zijn, waarin het geloof van vader op kind en kindskind zal overgaan, en tot aan het einde der dagen zal mogen constant blijven.

Natuurlijk sluit dit niet in zich, dat geheel een reeks van geslachten lang, steeds en altoos de kinderen in 't geloof zouden blijven. Waar het aantal kinderen, vooral in Israël, veelal zeer uitgebreid was, en tien en meer kinderen in 't zelfde gezin geen zeldzame uitroffing was, kon 't in niets bevreemdend aandoen, dat, al ging het geloof van kind op kindskind over, toch allicht een enkele of zelfs een tweemaal afvielen. Waar 't op aankwam, was alleen, dat in het gezin, en in de voortplanting van het geslacht, nimmer een algeheele ontzinking aan het geloof intrad, en aldus metterdaad over vier en vijf en meer geslachten het geloof in de familie stand hield.

Nu schillen hierin wel raadselen, en is 't ons niet gegeven te verstaan en te doorzien, waarom het geloof in de één familie doorgaat en stand houdt, terwijl het in de andere familie tenslotte soms geheel uitvalt en schier ontaart in zijn tegendeel. Er is hier geen sprake van een vasten regel die zou doorgaan. Althans kunt ge zeggen, dat een geslacht, dat eenmaal het geloof in zich opnam steeds standvastig in 't geloof volhardt. Wat zijn er niet tal van geloovige refugies uit Frankrijk hier te lande binnen getogen, die toen ter tijd alles voor hun geloof over hadden, en nu alle geloof veraken. Van een vasten regel is hier geen sprake. Maar hier staat tegenover, dat er dan toch ook in de andere families en geslachten zijn, van wie uit de achtergelaten schrifturen kan worden geconstateerd, dat ze al deze vier eeuwen in hun trouw aan de Belijdenis volhard hebben, en nog volhard.

Zelfs behoort niet verbeeld, dat de Kinderdoopt niet 't minst rust in het onloochenbaar feit, dat 't Gode belijdt heeft, de geloovigen door heel een reeks van geslachten in dezelfde families blijven te voegen.

Zoo was het van ouds en zoo is 't nog. Er zijn families, in wier historische herinnering geen enkele periode intrad, die 't geloof geheel uitsloot. Verschil in graad van innigheid moge zich duidelijk aandienen. Van volstrekte gelijkheid, heel een reeks van eeuwen door, is nergens sprake. Maar 't feit blijft, en is ook in ons land geslacht na geslacht aanwezig, dat het onzen God belijdt heeft, eeuwen na eeuwen in dezelfde geslachten de kinderen des geloofs voort te planten. Soms met een verschuiven van de naalpijpe op de vrouwelijke lijn, maar dan toch altoos zoo, dat 't kinderen uit één stamvader waren, in wie de vastheid van 't geloof standhield.

Dr. A. K.

Amsterd., 1 Maart 1918.

Zondagmorgen te half zeven ure is Prof. Dr. P. A. E. Sillevs Smit in de eeuwige ruste ingegaan.

Met diepen weemoed is dit bericht in onze Kerken ontvangen, waar hij een der meest geliefde leeraars was, en niet minder diep wordt de rouw gevoeld door onze Vrije Universiteit, die na in het afgelopen jaar reeds twee hoogleraren door den dood te hebben verloren, thans bij den aanvang van dit jaar opnieuw zulk een droef verlies moest lijden.

Overvacht kwam deze slag niet. De ernstige maagkwaal, die hem had aangevallen, deed reeds lang vreezen, dat zijne dagen geteld waren. Een oogenblik was er nog hoop, toen de eerste operatie die hij in Eudolia had ondergaan, gunstig heette afgegaan. Maar wie hem zag, nadat hij was weergekeerd, voelde wel, dat zijn levenskracht 't was gebroken. Met schier bovenmenselijke inspanning sprak hij nog de rectorale oratie uit, die met zooveel zorg door hem bewerkt was. Maar het was de laatste opoffering van zijn kracht.

Zijn colleges was hij niet meer in staat te geven. Hopen op herstel deed hij nog altoos. Toen ik, kort voordat hij ten tweede male naar Londen werd weggevoerd, hem sprak, kostte het hem moeite zelfs een deel van zijn taak aan anderen over te geven. Hij meende na wat rust weer in staat te zijn om zijn arbeid te hervatten. Maar God de Heere heeft het anders beschikt. Een plotselinge verergering van de kwaal noopte tot een nieuwe operatie. Menselijke kunst bleek echter machteloos. Na lang en bitter lijden is hij toen heengegaan. Zijn Meester had hem geroepen.

Maar hij ging niet heen als een die niet begreep was, want bij zijn graf hebben velen rouw gedragen, omdat zulk een uitnemend dienstknecht van God is weggenomen. Er was in hem een Johannes-gestalte ons geschenken, een man, die de gave bezat door zijn zachtheid en vriendelijkheid en eenvoudig aller harten te winnen en die toch met beslistheid en vastheid voor de eere van zijn Koning opkwam en nooit ontrouw was aan zijn beginsel. Zijn groote kracht lag in de bediening van het Woord Gods. Reeds jong werd hij daarom van de gemeente van Monster naar Rotterdam geroepen, en hier heeft hij het rijkste gewoerd met de talenten hem geschenken. Van zijn prediking ging een wonderbare aantrekkingskracht uit. Hij wist gouden appelen op silveren schalen te geven. De vorm was altoos even keurig verzorgd, de inhoud rijk. De predikatiën door hem uitgegeven, behooren tot de beste, die we bezitten. En wat hij in zijn laatste oratie ons schilderde, hoe ambt en persoon elkaar hebben te dragen, was bij hem volle waarheid. Er was bij hem een teedere gods-vrucht, waardoor zijn woord te dieper betekenis ontving.

Van zijn groote energie en werkkraft getuigde het, dat hij te midden van een zoo drukken werkkring nog tijd vond om aan de wetenschappelijke studie zich te wijden en tot Doctor in de Theologie promoveerde op een proefschrift, dat met de ambtelijke vakken in nauw verband stond en handelde over de organisatie van de Christelijke Kerk in den Apostolischen tijd. Kort daarna tot Dienaar des Woords

te Amsterdam beroepen, heeft hij deze gemeente niet lang gediend. De Vrije Universiteit riep hem om den kathedoor voor de ambtelijke vakken te vervullen, die na den dood van Prof. Biesterveld nog onvervuld was. In hem meende men den rechten man te hebben gevonden om onze aanstaande Dienaren des Woords voor hun ambtelijke taak voor te bereiden. Slechts enkele jaren heeft hij aan deze nieuwe taak zich kunnen wijden, te kort om de vrucht van dien arbeid in wetenschappelijke vorm ons te geven. Reeds spoedig openbaarde zich de kwaal, die zijne krachten ondermijnde. Maar hij heeft gearbeid zolang het dag was als een trouwe dienstknecht des Heeren, en de rectorale oratie, die hij nog in October van het vorige jaar hield, toonde, hoe hij zelfs de zwakheid van het lichaam wist te overwinnen om zijn plicht tot het einde toe te vervullen.

Is zijn heengaan voor allen, die hem kenden, een zeer smartelijk verlies, het meest is het dit wel voor zijn vrouw en kinderen. Moge God hen troosten en hun kracht geven om dit zware kruis te dragen.

Ons antwoord aan Dr. Bulzer.

Calvin, 1918.

VII.

Het sterkt blijkt dit wel, wanneer men nagaat, hoe onze Vaders van de Roomsche Kerk oordeelden, want al hielden zij in den Paus voor den Antichrist en al zagen zij in de Roomsche hiërarchie de valsche Kerk, toch hebben zij daarom nooit beweerd, dat in de Roomsche Kerk niets van de Kerk van Christus was overgebleven. »Wij ontkennen niet, zegt Calvin in zijn Institutie, IV, 2, 11, dat hedendaags onder de Papisten nog de sporen der Kerk gevonden worden, die de Heere onder hen uit de verwoesting der Kerk heeft laten overblijven. En na er op gewezen te hebben, hoe God onder Israël ook in de tijden van het ergste verval en de diepste inzinking Zijn verbond nog staande heeft gehouden, gaat hij dan voort: »alzo heeft God ook, daar Hij Zijn verbond in Frankrijk, Italië, Duitsland, Spanje en Engeland gesteld heeft, toch, toen deze landen door de tyrannie van den Antichrist zijn onderdrukt geworden, opdat zijn verbond onbrekbaar zou blijven, vooreerst aldaar bewaard het getuigenis Zijns verbonds, d.w.z. den doop, en daarenboven heeft Hij door Zijne voorzienigheid tweevoudig gebracht, dat aldaar ook nog vele andere overblijfselen bleven, opdat Zijne Kerk niet ten eenenmale ondergaan zou. En gelijk gebouwen dikwijls alzo worden neergeworpen, dat de fundamenten toch blijven staan, zoo heeft Hij ook niet geduld, dat zijne Kerk door den Antichrist tot den bodem toe uitgeroeid zou worden, maar heeft Hij gewild, dat er ook na de verwoesting nog, een als 't ware half omgeworpen gebouw zou overblijven. En evenzoo — om ook op dit getuigenis nog te wijzen — laat Calvin zich uit in een brief van 7 December 1549 aan Lelio Sotzini geschreven: »Wanneer ik zeg, dat ook in het Pausdom nog overblijfselen der Kerk zijn overgebleven, dan beperk ik dit niet tot de uitverkorenen die hier en daar verstrooid zijn, maar dan meen ik, dat in het Pausdom werkelijk nog de ruïnes van de verwoeste Kerk voorhanden zijn. Om niet te lang hierover uit te weiden, het gezag van den Apostel Paulus moet ons hier voldoende zijn, want hij zegt, dat de Antichrist in den tempel Gods zitten zal (II. Thess. 2:4). Ik meen dan ook met geoordeelde gronden te hebben aangetoond, dat de Kerk, schoon half verwoest, toch in het Pausdom is overgebleven.«

Dat dit niet alleen het gevoelen van Calvin persoonlijk was, maar van de Gereformeerde Kerken in het algemeen, blijkt uit de geloofsbelijdenis der Gereformeerde Kerken in Frankrijk. Hoe scherp het oordeel is, dat in deze Confessie geveld wordt over de vergaderingen van het Pausdom, omdat de zuivere waarheid er verbanen is, de Sacramenten er zijn bedorven enz., toch verklaren deze Kerken daarna: »maar desniettemin gelooven wij, dat in het Pausdom nog een klein overblijfsel van de Kerk is en zelfs de substantie van den dooper in behouden is, en aangezien de kracht en werking van den doop niet afhangt van hem, die den doop bedient, belijden wij, dat degenen, die door gedoopt zijn, geen tweeden doop behoeven te ontvangen.« (Art. XXVIII).

Ook onze Gereformeerde Kerken in Nederland waren het hiernaede van harte eens waren, zooals daaruit blijkt, dat op de eerste Synode onzer Kerken, in 1571 te Emden gehouden, waar onze Nederlandse Confessie is vastgesteld en aangenomen, tegelijk besloten is, dat alle predikanten ook deze Franse geloofsbelijdenis zouden onderteekenen »als betuiging van hun verbinding en eenigheid met de Franse Kerken.«

Hebben Calvin en de Gereformeerde Kerk dus erkend, dat zelfs in de Roomsche Kerk, hoe diep verdorven zij ook was, nog overblijfselen van de Kerk van Christus waren te vinden, dan volgt hieruit vanzelf, dat zij de Roomsche Kerk ook nog niet in absoluten zin voor een valsche Kerk hebben gehouden. Een valsche Kerk toch is evenals een valsche bankbiljet niet een half echte Kerk, maar een nagemaakte Kerk, een Kerk, die alleen den naam van Kerk heeft, maar niets van haar wezen. Men moet daarom, wanneer onze Vaders de Roomsche Kerk een valsche Kerk noemden, wel onderscheiden. »Valsche Kerk was volgens hen, zooals Prof. Bavinck zegt, de Roomsche Kerk in zooverre zij Pauselijk was, maar niet in zooverre in haar nog overblijfselen van de ware Kerk te vinden waren, of gelijk hij daarna verklaart: »valsche Kerk werd de naam van de hiërarchische macht van bijgeloof of on-

geloof, welke in de plaatselijke kerken zich opwierp en zich zelve en haar ordinantie meer autoriteit toeschreef dan den Woorde Gods, waarbij hij verwijst naar Art. 29 onzer Confessie (Geref. Dogm. 2e uitgave DL IV, p. 343). Hoe zou anders de doop in de Roomsche Kerk nog altoos als een echte Christelijke doop door onze Gereformeerde Kerken erkend zijn? Juist in die erkenning van den doop spreekt de Gereformeerde Kerk uit, dat de Roomsche Kerk toch nog altoos een Christelijke Kerk is gebleven.

En evenzoo als dit relatieve wel in het oog moet worden gehouden bij hetgeen onze Confessie van de valsche Kerk zegt, geldt dit ook ten opzichte van de ware Kerk. Wat men de kenteekenen, die onze Confessie van de Kerk geeft, in absoluten zin op, en meent men, dat een Kerk, die al deze kenteekenen niet in volkomenheid ons vertoont, geen ware Kerk is, dan zouden niet alleen de Lutherse Kerk in Duitsland, de Zwingliaanse Kerk in Zwitserland en de Episcopale Kerk in Engeland geen ware Kerk zijn geweest — want bij elk van deze Kerken ontbreekt een of meer van deze kenteekenen — maar dan zou er, gelijk Prof. Bavinck terecht opmerkt, »niet één ware Kerk op aarde bestaan, aangezien er geen enkele Kerk is, die volstrekt en in alle deelen, in leer en leven, in bediening van Woord en Sacrament aan den eisch Gods beantwoordt.« (t.a.p. De IV, blz. 343). Het zou daarom een dwarsheid wezen, wanneer men de woorden van onze Confessie aldus zou willen opvatten. Wanneer onze Catechismus op de vraag, wat een echt, waar geloof is, dat alleen ons zalig kan maken, de heerlijke omschrijving van het geloof geeft, die in antwoord 21 is te vinden, dan wordt daarmede de volle en rijke levensuiting van het geloof ons geteekend, maar daaruit volgt niet, dat een ieder, die dit alles nog niet in zich bevindt, daarom een valsche geloof zou hebben of een schijngehoofte zou wezen. Ons Avondmaalsformulier waarschuwt juist tegen deze absolute opvatting, waardoor de zwakgeloovigen zouden afgeschrikt worden. Bovendien, hoe zouden dan de kleine kinderen, bij wie van dit alles nog geen sprake is, toch door onze Kerk voor »geloovigen« kunnen gehouden worden? En zoo is het ook hier. Onze Confessie kan niet anders doen, dan wanneer zij het beeld der ware Kerk ons teekent, de kenteekenen op te geven, die naar Gods Woord voor de Kerk van Christus noodzakelijk zijn, maar daaruit volgt niet, dat alleen een Kerk, die volkomen aan deze kenteekenen beantwoordt, een ware Kerk zou wezen. Als ik de tegenstelling neem »an echt goud en valsche goud, en de kenteekenen van beide oeffen, dan moet ik het goud wel als zodanig beschrijven, maar niemand zal daaruit afleiden, dat het goud, zoals het voor allerlei doeleinden gebruikt wordt, en dat altoos geallieerd is, geen echt goud zou mogen heten. Er is goud van 24, van 18, van 14 karaat en zelfs van nog minder. Natuurlijk is er een grens, waar ten slotte de echtheid ophoudt en men van valsche goud gaat spreken, ook al is er misschien nog een klein percentage goud aanwezig. Maar in een Confessie behooven al deze overgangen niet besproken te worden en is het voldoende, wanneer de tegenstelling tusschen de ware en valsche Kerk ons geteekend wordt. De naam »ware Kerk« is dan ook, gelijk Prof. Bavinck opmerkt, »de aanduiding niet van één Kerk, maar van velerlei Kerken, die de hoofdwaheden des Christendoms, de fundamentele artikelen, nog vasthouden, doch overigens in graden van zuiverheid van elkander afwijken.« (t.a.p. t. IV, blz. 343).

En laat Dr. Bulzer nu niet tegenwerpen, dat die ruimere opvatting eerst in later tijd is opgekomen, maar dat dit niet het oorspronkelijke standpunt onzer vaders is geweest en dus ook niet door onze Confessie is bedoeld. Onze Confessie staat niet op zichzelf, maar behoort tot de reeks van Geloofsbelijdenissen, die van onze Gereformeerde Kerken zijn uitgegaan en die in onderling verband moeten genomen worden. W. In, reeds in de eerste Gereformeerde Confessie, door Calvin opgesteld voor de Kerk van Genève, werd gewaarschuwd om deze kenteekenen der ware Kerk niet te absoluut op te vatten. »Het rechte kenmerk, om de Kerk van Jezus Christus te onderkennen, zoo staat hier, is: wanneer zijn Evangelie zuiver en getrouw wordt gepredikt, aangenomen en bewaard, en wanneer zijne sacramenten recht worden bedient, ook al zijn er in zulk een Kerk enige gebreken en fouten, gelijk er altoos onder de menschen gevonden worden (encore quil y ait quelques imperfections et fautes, comme tousjours il y en aura entre les hommes) Calv. Op. t. XXII p. 325. En in de laatste Gereformeerde Confessie op de Synode van Westminster vastgesteld, wordt hetzelfde uitgesproken. »De particuliere Kerken (die leden van de Katholieke Kerk zijn) zijn min of meer zuiver naarmate in deze Kerken met meerder of minder zuiverheid de leer van het Evangelie wordt geleerd en ontvangen, de Goddelijke instellingen worden bedient en de openbare eeredienst wordt volbracht. Maar zelfs de allerzuiverste Kerken op aarde staan bloot aan vermenging en dwaling« (Cap. XXV Art. 4, 5). En dat ook onze Confessie niet anders verstaan mag worden, zegt Maresius uitdrukkelijk bij de verklaring van Artikel XXIX onzer Confessie: »eenig gebrek in de leer of in de tucht, of in de orde, of in de ceremoniën ontnemen aan een Kerk niet de wezenlijke eigenschappen van de Kerk en maakt niet, dat in de gemeenschap dezer Kerk iemand niet zalig zou kunnen worden, aangezien er nooit in de wereld een Kerk geweest is, die zoo gelukkig geleid werd, dat in haar geen enkele smet werd gevonden en

zij van alle vlekken vrij was. Wij denken er daarom niet aan, het anathema uit te spreken over een Kerk, die nog het fundament en het Hoofd d.i. Christus behoudt, Gods Woord als den eenigen regel van geloof en leven erkent, de drie hoofdsommen des geloofs aanneemt, enz. (Exegesis Symboli p. 421).

Kerkeraadsverkiezingen.

XII.

Een andere vraag is, of degenen, die verhindert zijn persoonlijk aan de stemming deel te nemen, toch meeststemmen mogen door een ingevuld stembiljet aan een ander mee te geven of dit aan den Kerkeraad toe te zenden? In tal van onze Kerken is dit laatste gebruik geworden, en men geeft gewoonlijk als reden op, dat het wensche-lijk is, dat zooveel mogelijk alle gemeentelieden aan de stemming deelnemen en daarom ook degenen, die de verkiezing niet kunnen bijwonen, tot het uitbrengen van hun stem in de gelegenheid moeten worden gesteld. Toch is deze gewoonte niet aan te bevelen en is er zelfs veel wat tegen haar pleit. Vooreerst, omdat men daarmee afwijkt van wat als algemeene regel bij elke verkiezing geldt. Bij politieke verkiezingen moet ieder persoonlijk op het stembureau komen, ontvangt hij eerst daar zijn stembiljet, moet het ter plaatse invullen en in de stembus werpen. Wie niet persoonlijk ter stembus opgaat, kan niet stemmen; het meegeven van een stembiljet aan een ander is ongeoorloofd. De reden hiervan is natuurlijk, dat het voor een stembureau zoo goed als onmogelijk is te controleren, of zulke uitgebrachte stembiljetjes wel echt zijn en, wanneer de wet toelooft zulke stembiljetjes van een ander mee te brengen, de deur zou worden opengezet voor allerlei misbruiken. Nu is het gevaar van opzettelijk bedrog met zulke meegebrachte stembiljetjes zeker bij kerkelijke verkiezingen niet zoo groot als bij politieke, maar waarborg, dat zulk een bedrog niet zal plaats vinden, heeft de Kerkeraad toch niet. Oudtijds was het dan ook niet ongeoorloofd, dat iemand, die afwezig was, meestemde; wilde iemand dit toch doen, dan moest dit geschieden bij notariële acte. Zoo vindt men b.v. in het plakkaat op het stuk van de beroeping der predikanten ten platten land van Gelderland, dat afgedrukt staat achter het Classicaal Handboekje van de Classis Nederlande onder Art. 4 deze bepaling: »dat geen briefjes onder een private ondertekening in het stemmen mogen worden geadmitterd, maar dat, zoo wanneer iemand niet gevoelig kan compareeren, gelijk anderen in zulk een gelegenheid wel 't meest betamelijk zal wezen, en zoo een nochtans genegen mocht zijn zijne stem in te brengen, hij alsdan een gerechtelijke volmacht daartoe zal moeten passeeren, met specifieke vermelding van den persoon, op welken hij zijne stem komt te geven en hij zodanige volmacht ten dage der beroeping zal laten exhiberen, in welk geval de zodanig uitgebrachte stem mede zal worden geteld.« Maar ook afgezien daarvan is er nog een andere reden, waarom vooral bij de kerkelijke verkiezingen dit meestemmen van de afwezigen niet goedgekeurd kan worden. De verkiezing der ambtsdragers is een heilig werk, omdat de gemeente daarbij dienst doet als orgaan van God den Heere om deze personen tot het ambt te roepen. Vandaar dat, gelijk we vroeger reeds opmerkten, Calvin wilde, dat deze verkiezing zou geschieden in een samenkomst, waarbij eerst in het gebed God de Heere zou worden aangeropen om door Zijn Heiligen Geest alles zoo te leiden, dat de rechte mannen voor het ambt gekozen worden. Dat gebed nu om de leiding des Heiligen Geestes bij de verkiezing zou feitelijk een onwaarsheid worden, wanneer de stemming niet daarna plaats vond, maar de afwezigen reeds vóór dien tijd gestemd hadden. Gesteld toch, dat het meerendeel der gemeente afwezig was en door ingezonden briefjes stemde, dan zou de beslissing reeds gevallen zijn en hoe kan men bidden, dat God de aanwezigen leiden moge bij de verkiezing? Waarbij eindelijk komt, dat dit meestemmen der afwezigen ook praktisch tot moeilijkheden aanleiding geeft, wanneer er herstemming moet plaats vinden. Zulk een herstemming dan uit te stellen tot een volgende vergadering, zou te veel tijd rooven; gewoonlijk laat men dan ook de herstemming in dezelfde vergadering plaats vinden. Maar dan kunnen de afwezigen toch niet meestemmen en wordt de beslissing dus toch zonder hen genomen. Er is derhalve geen enkele reden om deze abnormale gewoonte, die bij geen enkele andere verkiezing gevolgd wordt, bij de kerkelijke verkiezingen wel toe te passen. Ze werkt het absentisme in de hand; ze kan aanleiding geven tot misbruik, en ze doet te kort aan den ernst van het gebed om de leiding des Heiligen Geestes in de vergadering der gemeente. Wie waarlijk verhindert is aan de stemming deel te nemen, heeft er in te berusten, dat hij zijn stem diemaal niet kan uitbrengen. Ook dat geschiedt immers niet bij geval, maar onder het bestel des Heeren.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer G. V. te Hilversum 72— Dringend verzoeken wij aan onzen behoeften te willen denken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

1.
LEV
In
KERK
van
lijden
het
poet
wurde
van
grond
dat
staun
dichu
ons
en 2
Gode
»Ver
zegge
word
passu
ze p
draag
ende
barm
dat
zijn
twee
Christ
der
auten
chok
steek
Ook
schre
en »
betre
bewe
brech
tradit
levin
O
dies
verkl
teleu
Jon
stich
bezie
heeft
»U
steed
veel
»H
nog
Du
Eo
swa
Wist
lijk
lezer
digd
getro
dan,
veel
denk
sticht
2.
KERK
Kamp
De
arin
julst
Wi
stad
van
reibe
stad
geeft
plate
pleeg
Eo
Ool
het
in de
dit k
den k
De
Schoc
Chris
in, d
schies
Zij
draad
Maar
dienst
en Ki
rende
Nu,
Het
dit g
zieht
Ool
Zendi
En
algem
aanga
By
tusich
gebeu
uit d
Revel
groepe
vinisti
bij m
geom
Tijpo
3.
hoeve
De
uit de
ander
literat
bevele
Alle
dare,
l'exp
geope
titel:
mooie
die z
met d
maar
gelle
des le
Ver
durend
cijren
elk d
christ
natuur
in zijn
In d
de wij
die in
aanle
Eind
aardig
Aan
Kerke